

ВІДГУК

о ф і ц і й н о г о о п о н е н т а

на дисертаційну роботу Лапіна Павла Володимировича на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними ризиками», подану до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 08.820.03 Дніпровського національного університету залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами за видами економічної діяльності

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами

На різних етапах реформування підприємств залізничного транспорту, зокрема при створенні акціонерного товариства «Українська залізниця», значна увага приділяється розвитку основних правових, економічних та безпекових засад у діяльності залізничного транспорту, що забезпечує функціонування галузі як єдиного діючого механізму. Серед найважливіших безпекових завдань для всіх підрозділів акціонерного товариства «Українська залізниця» є підтримка високого рівня пожежної безпеки. Аналіз основних її показників показує, що має місце тенденція до збільшення кількості пожеж, особливо у рухомому складі та збитків, а також почастищення випадків загибелі людей. Ситуація, що склалася на підприємствах залізничного транспорту з пожежами, особливо їх наслідками, демонструє, з одного боку, недосконалість механізмів забезпечення пожежної безпеки, а з іншого – потребу у розробці теоретико-методичних положень, спрямованих на удосконалення управління пожежними ризиками, що в результаті сприятиме підвищенню рівня економічної безпеки підприємств. Саме про вирішення цих завдань і йдеться в дисертаційній роботі Лапіна Павла Володимировича «Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними ризиками», у зв'язку з чим є актуальною.

Дисертаційна робота підготовлена відповідно до плану науково-дослідних робіт Державного економіко-технологічного університету транспорту за темою: «Проблеми інноваційного розвитку ринку транспортних послуг» (номер державної реєстрації 0112U005792) та Філії «Науково-

дослідний та конструкторсько-технологічний інститут залізничного транспорту АТ «Укрзалізниця» за темою: «Дослідження та розробка оцінки ефективності використання рухомого складу на основі матричної залежності якісних показників експлуатаційної роботи» (номер державної реєстрації 0118U100039).

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 208 сторінок. Основний зміст дисертації викладено на 163 сторінках, містить 14 таблиць і 28 рисунків.

Логіка наукового дослідження в цілому підпорядкована поставленій меті та завданням, визначає структуру дисертаційної роботи. Оформлення дисертації відповідає чинним вимогам, наукові положення, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень. Основні результати концентровано представлено у таблицях, графічному матеріалі, висновках. Автореферат дисертації повною мірою відображає зміст основних положень дисертації.

Оцінюючи дисертаційну роботу, варто відзначити, що вона написана загальноприйнятною науковою мовою, основні її положення розкриті повністю відповідно до мети та завдань дослідження. Дисертація є завершеною науковою кваліфікаційною працею, що виконана автором самостійно. Змістовне наповнення дисертації відповідає паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Основні наукові результати, одержані автором та їх новизна

За результатами вирішення наукових завдань у дисертаційній роботі сформульовано низку теоретичних, методичних положень, висновків і рекомендацій, які характеризуються науковою новизною й свідчать про конкретний особистий внесок автора у розвиток теорії та практики управління

підприємствами та безпекознавства. Серед таких нових результатів наукових досліджень можна виокремити:

1. У процесі досліджень удосконалено теоретико-методичний підхід щодо формування комплексної системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, який, на відміну від існуючого, поданий автором як синтез складових елементів економічної безпеки (інформаційна, інноваційна, кадрова, соціальна, екологічна, фінансова, техніко-технологічна безпека тощо) та сукупності загроз (дескриптивних та атрибутивних). В структурі запропонованої автором комплексної системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту визначено місце та вплив пожежних ризиків, що дозволяє забезпечити безпекові процеси на всіх ієрархічних рівнях діяльності залізничної галузі.

2. Автором запропоновано концептуально-методичний підхід до управління пожежними ризиками на залізничному транспорті, який ґрунтується на структурно-функціональній моделі забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, в основу якої покладена тріада «пожежні ризики – вартість забезпечення пожежної охорони – загроза економічній безпеці», що дає змогу виокремити функцію управління пожежними ризиками у системі економічної безпеки та дослідити її у взаємозв'язку з іншими процесами забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

3. У роботі подальшого розвитку набув понятійний апарат економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, до якого автором введено та теоретично обґрунтовано сукупність понять: «загроза економічній безпеці підприємств залізничного транспорту», «захисна пожежна інфраструктура залізничного транспорту», «управління пожежним ризиком на залізничному транспорті», «локальний пожежний ризик», «інтегральний пожежний ризик», «вартість забезпечення пожежної охорони», що дозволяє забезпечити змістовну точність категорій.

4. Автором роботи запропоновано науково-методичний підхід щодо управління діяльністю пожежних поїздів, який ґрунтується на оцінці їхньої

економічної ефективності, за рахунок впровадження економіко-математичної моделі в основу якої покладено коефіцієнт рентабельності, як економічний критерій для прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого використання пожежних поїздів на мережі залізниць та удосконалення технології їхньої діяльності.

5. У роботі представлена класифікація пожежних ризиків підприємств залізничного транспорту, яка сформована за ознаками: місце та причини виникнення, механізм поширення, наслідки пожеж, що відрізняється від інших за своїм змістом, сутністю, визначенням та дозволяє розробити систему комплексних цілеспрямованих заходів з метою мінімізації зазначених ризиків до прийнятних значень.

6. Дістав подальшого розвитку методичний підхід щодо визначення необхідного обсягу людських ресурсів та витрат на утримання сил і засобів відомчої пожежної охорони залізниць, який, на відміну від існуючих, передбачає розрахунок потреби в кадрових та матеріальних ресурсах та витрат на їх утримання, що дозволяє підвищити якість прийняття рішень на різних рівнях управління відомчої пожежної охорони на залізничному транспорті.

Крім цього, серед наукових положень, що містять наукову новизну можна виокремити такі основні конкретні розробки:

1. Авторське визначення понять «загроза економічній безпеці підприємств залізничного транспорту» (стор. 36), «захисна пожежна інфраструктура залізничного транспорту» (стор. 78), «управління пожежним ризиком на залізничному транспорті» (стор. 167), «локальний пожежний ризик» (стор. 167), «інтегральний пожежний ризик» (стор. 167), «вартість забезпечення пожежної охорони» (стор. 79).

2. Структурно-функціональна модель забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту (рис. 3.8; стор. 174).

3. Комплексна система економічної безпеки підприємств залізничного транспорту (рис. 1.2; стор. 37), в структурі якої визначено місце (стор. 40; табл. 1.2; стор. 52) та вплив пожежних ризиків (стор. 63-65; 73-77).

4. Економіко-математична модель оцінки діяльності пожежних поїздів (підрозділ 3.3).

5. Класифікація пожежних ризиків підприємств залізничного транспорту (табл. 3.9; стор. 168).

6. Формалізований математичний опис обсягу людських ресурсів (стор. 104-107) та витрат на утримання сил і засобів відомчої пожежної охорони залізниць (стор. 122-125).

У роботі є низка й інших нових розробок, що відображають удосконалення теоретико-методологічних положень та практичних рекомендацій з питань управління пожежними ризиками як складовою забезпечення економічною безпеки підприємств залізничного транспорту.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій

Теоретико-прикладне значення наукових результатів полягає в удосконаленні і поглибленні існуючих та розробці нових науково-теоретичних положень щодо управління пожежними ризиками підприємств залізничного транспорту як складовою забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Результати роботи мають практичну цінність, оскільки використовуються у навчальному процесі Навчального центру післядипломної освіти та на кафедрах «Управління процесами перевезень», «Екологія та безпека життєдіяльності» Державного університету інфраструктури та технологій (довідка № 14 від 12.03.2018р.).

Низка теоретичних розробок доведені до рівня прикладних напрацювань у вигляді методичних рекомендацій, які впроваджено в практику діяльності регіональної філії «Південна-Західна залізниця» акціонерного товариства «Українська залізниця» (довідка №НО-8/112 від 31.01.2017 р.), Головного управління воєнізованої охорони акціонерного товариства «Українська залізниця» (довідка № ЦУО-125 від 26.09.2018 р.) (довідка № ЦУО-125 від 26.09.2018 р.).

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату та публікацій за темою дисертації дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки та рекомендації викладені в дисертаційній роботі мають достатньо глибоке теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування, відповідають сформульованій меті та поставленим завданням, базуються на опрацюванні значної кількості вітчизняних та зарубіжних джерел, широкого масиву статистичних даних, а також використанні сучасних методів проведення наукових досліджень, зокрема аналізу і синтезу, системного і комплексного підходів, абстрактно-логічного, економічного моделювання, систематизації, порівняння, екстраполяції, графічного подання інформації. Об'єкт та предмет дослідження повною мірою відображено у структурі та основному змісті дисертаційної роботи. Достатній рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

В якості теоретичної основи та інформаційно-довідкової бази дисертаційної роботи використано нормативно-правові акти України, статистичні дані Міністерства інфраструктури та Державної служби із надзвичайних ситуацій України, акціонерного товариства «Українська залізниця», наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних вчених з питань економічної безпеки та управління пожежними ризиками на підприємствах залізничного транспорту.

Підсумовуючи варто зазначити, що за рівнем наукової новизни дослідження відповідають вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях та їх відповідність встановленим вимогам

Матеріали дисертаційної роботи отримали достатню наукову апробацію, зокрема, основні результати наукових досліджень опубліковано у 23-х наукових працях, з них – 1 колективна монографія, 8 статей в наукових

фахових виданнях, з них 5 статей, що входять до міжнародних наукометричних баз, 12 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій, 2 публікації у інших наукових виданнях.

Автореферат розкриває основні положення дисертаційної роботи і відповідає її змісту та структурі.

Дисертація щодо загального обсягу та кількості наукових публікацій здобувача наукового ступеня кандидата наук відповідає чинним вимогам.

Дискусійні положення та зауваження щодо дисертації

Низка положень, висновків й рекомендацій, наведених у поданій до захисту дисертаційній роботі, носять дискусійний характер, мають окремі недоліки, а саме:

1. У підрозділі роботи 1.2. «Визначення місця пожежних ризиків в системі економічної безпеки» продовжується розгляд питання загроз, а не ризиків, як це впливає з його назви.

2. Розглядаючи у першому розділі роботи поняття «загроза» та «ризик» автору було б доцільно визначитися яку ж думку вчених поділяє, чи має щодо їх змісту власну. Бо зазначені поняття у даному випадку є визначальними і їх трактування чи авторське розуміння впливає на саму концепцію наукових досліджень.

3. Рис. 2.5. та його назва: Тріада «пожежні ризики» - «вартість забезпечення пожежної безпеки» - «загроза економічній безпеці підприємств залізничного транспорту» виглядають не зовсім логічними. З позиції безпекознавства, пожежні ризики, реалізуючись перетворюються на загрозу, яка за своєю сутністю є нанесенням шкоди. У даному випадку, шкоди у вигляді фізичного знищення об'єкта та збільшення вартості забезпечення пожежної безпеки.

4. У підрозділі роботи 2.2. «Аналіз системи управління пожежними ризиками на залізничному транспорті.», зокрема на рис 2.6, наведено організаційну структуру системи управління пожежними ризиками на залізничному транспорті. Проте, у тексті аналізу структурних елементів

зазначеної системи як такого, не проведено. Безперечно це знижує якість дослідження.

5. З тексту підрозділу 2.4., де автор розглядає динаміку соціально-економічних показників відомчої пожежної охорони на залізничному транспорті, не зрозуміло для чого вони досліджувалися, у зв'язку з чим потребує додаткового пояснення під час захисту роботи.

6. У розділі 3.1. «Удосконалення пожежно-профілактичної роботи на залізничному транспорті» автор більше приділив уваги аналізу стану зазначеної роботи, виокремленню її особливостей, і значно менше удосконаленню, запропонувавши визначати ефективність пожежно-профілактичної роботи відомчої пожежної охорони через економічний показник - розмір збереженого майна.

7. У висновках до розділів варто було б ширше викласти основні їх положення, від чого якість дисертаційної роботи тільки б підвищилась.

Загальний висновок

Аналіз дисертації, автореферату та опублікованих праць Лапіна Павла Володимировича дає підстави зробити висновок про те, що дисертаційна робота на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними ризиками» є актуальним, самостійним, цілісним, завершеним та обґрунтованим науковим дослідженням, яке містить наукову новизну та має теоретичне й практичне значення. У роботі отримано нові науково обґрунтовані результати у формі теоретико-методичних положень й практичних рекомендацій щодо управління пожежними ризиками як складовою забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

За змістом дисертаційна робота, її науково-прикладні результати та висновки відповідають паспорту спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності), а також вимогам пунктів 9, 11, 12 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України №567 від 24.07.2013 р.

зі змінами, а її автор – Лапін Павло Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами за видами економічної діяльності.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
проректор Львівського державного
університету внутрішніх справ

В.І. Франчук

104-48/62
в.р. 30.05.19

До спеціалізованої Вченої ради
Д 08.820.03
у Дніпровському національному
університеті залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна

ВІДГУК

офіційного опонента доктора економічних наук, доцента

ВІВЧАР ОКСАНИ ІВАНІВНИ

на дисертаційну роботу

Лапіна Павла Володимировича

«Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту

на основі управління пожежними ризиками»,

яка подана до захисту у спеціалізовану вчену раду Д 08.820.03

Дніпровського національного університету залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна на здобуття наукового ступеня кандидата
економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління
підприємствами за видами економічної діяльності

**1. Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок з
науковими програмами, планами, темами.**

Актуальність теми представленої дисертаційної роботи зумовлюється існуючими проблемами управління пожежними ризиками підприємств залізничного транспорту, що безпосередньо пов'язані зі змінами у зовнішньому та внутрішньому середовищі економічних процесів та у зв'язку із реформуванням залізничного транспорту України. Слід звернути увагу на те, що науковому обґрунтуванню теоретичних засад, методичних підходів та удосконаленню практичних рекомендацій щодо управління пожежними

ризи́ками як складовою забезпе́чення економі́чної безпе́ки підпри́ємств залі́зничного транспорту́ приді́лено недостатньо́ уваги́ в наукових дослідженнях. Як наслідок, виник ряд наукових проблематичних питань як теоретичного так і практичного характеру в контексті зміцнення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Актуальність тематики дисертаційної роботи посилюється тим, що вона виконувалась а межах науково-дослідних робіт Державного економіко-технологічного університету транспорту за темою: «Проблеми інноваційного розвитку ринку транспортних послуг» (номер державної реєстрації 0112U005792) та Філії «Науково-дослідний та конструкторсько-технологічний інститут залізничного транспорту АТ «Укрзалізниця» за темою: «Дослідження та розробка оцінки ефективності використання рухомого складу на основі матричної залежності якісних показників експлуатаційної роботи» (номер державної реєстрації 0118U100039).

2. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату та публікацій за темою дисертації дозволяє стверджувати, що основні наукові положення, висновки та рекомендації надані в дисертаційній роботі мають достатньо глибоке теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування, відповідають сформульованій меті та поставленим завданням, базуються на опрацюванні значної кількості вітчизняних та зарубіжних джерел, широкого масиву статистичних даних та отримані на основі використання сучасних методів проведення наукових досліджень, зокрема аналізу і синтезу, системного і комплексного підходів, абстрактно-логічного, економічного моделювання, систематизації, порівняння, екстраполяції, графічного подання інформації. Об'єкт та предмет дослідження повною мірою відображено структурі та основному змісті дисертаційної роботи. Достатній рівень обґрунтованості і

достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Об'єкт та предмет дослідження повною мірою відображено в логічно побудованій структурі дисертації та її основному змісті.

Інформаційну базу дисертаційної роботи становлять нормативно-правові акти України, статистичні дані Міністерства інфраструктури та Державної служби із надзвичайних ситуацій України, акціонерного товариства «Українська залізниця», наукові праці провідних вітчизняних і зарубіжних учених з питань економічної безпеки та управління пожежними ризиками на підприємствах залізничного транспорту.

Достатній рівень обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційної роботи підтверджується їх апробацією на 12 науково-практичних конференціях різного рівня.

Підводячи підсумок слід зазначити, що аргументація дисертанта забезпечує наукову обґрунтованість положень, висновків і рекомендацій.

3. Наукова новизна отримана в дисертаційній роботі.

Серед наукових результатів проведеного в дисертаційній роботі дослідження найбільш суттєвим є запропонований автором концептуально-методичний підхід до управління пожежними ризиками, який ґрунтується структурно-функціональній моделі забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту (рис. 3.8 стор. 174), в основу якої покладені залежності, сформульовані в тріаді «пожежні ризики» – «вартість забезпечення пожежної охорони» – «загроза економічній безпеці» (рис. 2.5 стор. 80), що дає можливість виокремити, дослідити та обґрунтувати функції оперативного (стор. 169-172) та стратегічного (стор. 172) управління пожежними ризиками у системі забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту.

Суттєвим є удосконалення теоретико-методичного підходу щодо формування комплексної системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, яка у авторському викладі є синтезом складових елементів економічної безпеки (інформаційна, інноваційна, кадрова, соціальна, екологічна, фінансова, техніко-технологічна безпека тощо) та сукупності загроз (дескриптивних та атрибутивних) (рис. 1.2 стор. 37), в структурі якої визначено місце (стор. 40; таб. 1.2 стор. 52) та вплив пожежних ризиків (стор. 63-65; 73-77).

Важливим є обґрунтування та введення в науковий обіг дефініцій, а саме: «загроза економічній безпеці підприємств залізничного транспорту» (стор. 36), «захисна пожежна інфраструктура залізничного транспорту» (стор. 78), «управління пожежним ризиком на залізничному транспорті» (стор. 167), «локальний пожежний ризик» (стор. 167), «інтегральний пожежний ризик» (стор. 167), «вартість забезпечення пожежної охорони» (стор. 79).

Заслуговує на позитивну оцінку запропонований автором науково-методичний підхід щодо управління діяльністю пожежних поїздів, який ґрунтується на оцінці їхньої економічної ефективності, за рахунок впровадження економіко-математичної моделі в основу якої покладено коефіцієнт рентабельності, як економічний критерій для прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого використання пожежних поїздів (підрозділ 3.3).

Також викликає інтерес запропонована автором класифікація пожежних ризиків підприємств залізничного транспорту, яка сформована за ознаками: місце та причин виникнення, механізм поширення, наслідки пожеж (таб. 3.9 стор. 168), що є підґрунтям для розробки системи комплексних цілеспрямованих заходів для мінімізації зазначених ризиків до прийнятних значень.

Важливим здобутком автора є запропонований методичний підхід щодо визначення необхідного обсягу людських ресурсів (стор. 104-107) та витрат на утримання сил і засобів відомчої пожежної охорони залізниць (стор. 122-125),

що дозволяє здійснювати розрахунок потреби в кадрових та матеріальних ресурсах та витрат на їх утримання та підвищити якість прийняття рішень на різних рівнях управління відомчої пожежної охорони на залізничному транспорті.

4. Практичне значення отриманих результатів дослідження.

Результати досліджень та надані практичні рекомендації по'язані з удосконаленням пожежно-профілактичної роботи, оптимізацією роботи, утриманням та експлуатацією пожежних поїздів впроваджені в практику службової діяльності та навчально-бойової і спеціальної підготовки працівників служби воєнізованої охорони регіональної філії «Південна-Західна залізниця» акціонерного товариства «Українська залізниця» (довідка №НО-8/112 від 31.01.2017р.).

Головне управління воєнізованої охорони акціонерного товариства «Українська залізниця» використовує здобутки дисертанта для надання пропозицій Комітету з реформування АТ «Українська залізниця» щодо формування комплексної системи економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними ризиками, та зокрема, управління пожежними ризиками окремих стратегічно важливих об'єктів, таких як Бескидський тоннель, управління утриманням та експлуатації пожежних поїздів, створення нового модульного пожежного поїзда АТ «Українська залізниця» (довідка №ЦУО-125 від 26.09.2018 р.) (довідка №ЦУО-125 від 26.09.2018 р.)

Результати дослідження використовуються у навчальному процесі Навчального центру післядипломної освіти та при навчальному процесі кафедр «Управління процесами перевезень», «Екологія та безпека життєдіяльності» Державного університету інфраструктури та технологій (довідка №14 від 12.03.2018р.).

5. Оцінка повноти викладання дослідження в опублікованих роботах.

Матеріали дисертаційної роботи отримали достатню наукову апробацію, зокрема, основні результати наукових досліджень опубліковано у 23-х наукових працях, з них – 1 колективна монографія, 8 статей в наукових фахових виданнях, з них 5 статей, що входять до міжнародних наукометричних баз, 12 публікацій у збірниках матеріалів наукових конференцій, 2 публікації у інших наукових виданнях.

Автореферат розкриває основні положення дисертаційної роботи і відповідає її змісту та структурі.

В цілому дисертаційне дослідження має теоретичне та прикладне значення. Зміст дисертаційної роботи відповідає спеціальності 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

6. Структура та зміст дисертаційної роботи.

Дисертаційна робота П.В. Лапіна складається з анотації, вступу, трьох розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних джерел.

Загальний обсяг роботи складає 208 сторінок, у тому числі основний текст роботи займає 163 сторінки. Матеріали дисертації проілюстровано 28 рисунками, 14 таблицями та містять 6 додатків. Список використаних джерел налічує 166 найменувань.

Логіка дисертаційного дослідження підпорядкована загальній меті та завданням. Структура дисертаційної роботи узгоджується з назвою, метою та завданнями дослідження, її оформлення відповідає чинним вимогам, наукові положення викладені конкретно, логічно, висновки і рекомендації ґрунтуються на результатах авторських досліджень.

7. Дискусійні положення та зауваження до роботи.

1. Наведену класифікацію залізничних транспортних подій (інцидентів, аварій, катастроф) на стор. 41-44 доцільно було б перенести у додатки.

2. На рис. 2.10 стор. 102 доцільно було б розширити перелік суб'єктів, що входять до складу системи пожежної охорони підприємств залізничного транспорту підрозділами Державної служби України із надзвичайних ситуацій.

3. Враховуючи важливість впливу пожежних ризиків на економічну безпеку підприємств залізничного транспорту, доцільно було б надати прогнозні дані щодо кількості, структури пожеж та їх наслідків (рис. 2.12 стор. 116) враховуючи зміни пов'язані із станом рухомого складу, людським чинником тощо.

4. Складові другої групи запропонованої дисертантом класифікації пожежних ризиків підприємств залізничного транспорту – «ризики пожеж за причинами виникнення» доцільно було б поділити на чинники зовнішнього та внутрішнього середовища (стор. 168).

5. В дисертації варто було б ширше розкрити стратегічний рівень управління пожежними ризиками (стор. 172).

6. На нашу думку варто було б дослідити зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними ризиками, адже хотілося би побачити важелі, заходи та механізми, що мають застосування за кордоном.

7. В тексті дисертації та авторефераті присутні семантичні та синтаксичні помилки.

Проте, наведені зауваження не зменшують загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи та висвітлених в ній результатів.

8. Загальний висновок.

Дисертаційна робота П.В. Лапіна на тему «Забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту на основі управління пожежними

ризиками» є актуальним, самостійним, завершеним та обґрунтованим науковим дослідженням, в якому отримано науково обґрунтовано результати, які в сукупності вирішують наукове завдання, яке полягає у розробці та обґрунтуванні теоретичних засад, методичних підходів та удосконаленні практичних рекомендацій щодо управління пожежними ризиками підприємств залізничного транспорту, як невід'ємної складової системи забезпечення економічної безпеки підприємств залізничного транспорту, та мають суттєве значення.

Виходячи з вищевикладеного, вважаю, що дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів (затверджено Постановою Кабінету міністрів України №567 від 24.07.2013р. зі змінами), а її автор Лапін Павло Володимирович заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами за видами економічної діяльності.

Офіційний опонент:

Професор кафедри економічної безпеки
та фінансових розслідувань
Тернопільського національного
економічного університету

Доктор економічних наук, доцент

О.І. Вівчар

Завіряю:
Зав. загальним відділом *В.В. Гармачев*